

כנסת דברי סופרים לזכר ח"נ ביאליק, ספר חמישי / בעריכת יעקב כהן ופ. לחובר
(תל-אביב : הוצאת "דביר", ת"ש)

תְּכַרְיָכִים

מה-פלא שבאו מכל הכפרים אותה השנה ליריד —
הדרך הימה נקובה בכברה, יבשה כבשעת הגריד.

השמש הוציא את-נרתיק זהבו, פזר וָהרו מסביב.
הדשא הוריק לצדי הדרכים — הנה אָו בארץ אביב.

מה-פלא שבאו מכל הכפרים, מכל הערים, צירות —
עמדו ישאל צריכים פְּנִינָה! — הביאו מכל הסחורות:

פרוות, כובעים לראשי הגוים, אריג הנמכר באמה,
מיני מתיקה וסדקית, איקונין, מראות מבריקות בחמה.

מה-פלא שבאו להקות קבצנים מאחרי כְּנִסְיָה וְגֵדֵר,
היד סובבה קטרינקה בוכה, הפה מתעקם ומזמר:

„אחים רחמנים, רחמו רחמו! תנו נדבה לאמלל!
מרבה תצו עליכם ברביתה! הוי חנו, הוי חנו הדל!“

מה-פלא שבא גם עושה-הפלאות, מפשיל שריווליו ומכריו:
„הוי הנה, הוי הנה, קל בעל-לכב! כל מי שפרוטה לו בכיס!“

בולע האש ואיננו נכוה וסרט פולט רבָּנוֹן,
תוקע התרב בלוע וְחֵי, הופך השחור ללבָּן.

מה-פלא שבאו לשם שדָּכָנִים ומטריותם בידם —
מקום שנפגשת סחורה בסחורה נפגש גם אדם באדם.

ומי שרוצה בחתן לבתו בוגרת ונדונייה לה ק"ן,
ומי שרוצה במלמד לילדיו — היכן מצאם, אם לא פאן?

ומי שרוצה בטלית כשרה, ומי שרוצה בתפילין,
ומי שרוצה באבנט מכבד של משי ועם גדילין.

ומי שרוצה בחמש מהדר, מי"ם גי"ת פרושים מפ"ש.
צאינה וראינה, סדור לתפלה, או ספר-מוסר או מד"ש.

ומי שרוצה ב"תרי"ג המצוות" על דרך השיר מתוך,
ומי שרוצה ב"פתרון הלומות", פותר כל הלום וכל רז.

ומי שרוצה... הוי, ומי שרוצה באמת ובתמים ובכל-לב
לקנות לו דבר של ממש, הוא הולך ונכנס לקנות של ר' ליב.

אי, אי, קנותו של ר' ליב הקדוש! ריקה היא, ריקה היא מפל.
ואף-על-פי-כן, אי, ואף-על-פי-כן! ואף-על-פי-כן יש-בה פל.

והיא המפרנסת תום ואלקנה, אשה צגונה לבעלה,
והיא המפרנסת יורד מסר והיא המכנסת פלה.

ולמ"ד ונאו צדיקים נסתרים, שהם היסוד בעולם,
רק היא, קנותו הריקה של ר' ליב, רק היא מפרנסת פלם.

ביצד? אדם שסחר ומכר, גמר צסקיו ביריד,
נכנס לקנות של ר' ליב הקדוש, קונה לו מצנה ומוריד

מטבע נחשת או פסף או בדיל לקפת הצדקה הגדולה —
וכל משאלות לקבו מתמלאות: רפואה לאשה החולה,

ויוג לקנות שהגיע פרקו, לבן התמדה בתורה,
ושפע בבית-המזיגה שבכפר, ושפע חלב לפרה.

מה-פלא שבא גם לזה היריד ר' איציק הגביר האדיר,
צשה מסחרים והרויח הרבה, ומה הנאה לו ידיר?

ארנק מפטם מטבעות בכיסו, הלך וקנה מתנות,
מחזות פנינים אדמות לאשתו, זכר גם בנים ובנות.

הוא בא וסחר ומכר וקנה, גמר צסקיו ביריד —
ואל קנותו הריקה של ר' ליב לא בא, לא קנה, לא הוריד

מטבע נחשת או פסף או בדיל, שכח את-קפת הצדקה.
"ר' איציק, ר' איציק, גש גא לכאן!" קורא רבי ליב בצעקה.

אולם ר' איציק איננו נגש, יקר לו כל רגע מפיו,
השמש יורד מאדם למערב, ר' איציק הביתה נחשו.

רבים צסקיו ומאד הוא טרוד, בהול הוא לנסע מהר — —
ואו רבי ליב משגס את מתניו, עוזב חנותו ודוהר,

תופש את הגביר באבנט ומבקש, דורש ומצנה באחד:
"ר' איציק, ר' איציק, קנה לך מצנה! קנה לך מצנה לו אמת!"

אולם ר' איציק איננו קונה... יקנה עוד... אין צרף לדחוק...
עקשו אין לו פנאי ונחפו הוא מאד... הדרך ארץ ורחוק...

"הדרך, ר' איציק, ארץ וקצר, הדרך רחוק וקרוב —
אשרי היוצא לדרך וצמו מצות ומצשים לרב".

ואו רבי ליב מחזיק בו בגביר, דו האחת באבנט
וידו השונה מניפה הקפטן: "השפל את ציניך! הבט!"

נקהל ר' איציק משפיל את ציניו, מביט ורואה ומחזיר:
מתחת לכנף הקפטן השחור כלבן של בד לו מבהיר...

וכל העומדים מסביב נבהלים, מביטים וראשם מנמיכים,
זה לזה לוחשים באימה חרישית: "תכריכים... תכריכים... תכריכים..."

וכך עוד שעה מרבה נשמעו באימה ולחישתה הקולות,
ועל זקנו של ר' ליב הקדוש נטפו הדמעות הגדולות.

שמשון מלצר